

Latviešu mūzikas attīstība XX gs. II pusē.

(Kalsons, Dambis, Einfelde, Vasks, Plakidis, Brauns, Maskats)

1. Romualds Kalsons

1. NOZĪME: Latviešu komponists, simfoniskā orķestra diriģents, pedagogs.

2. DZĪVES DATI: dzimis 1936. gada 7. septembrī Rīgā.

3. MĀCĪBAS: Mācījies Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolā kordiriģēšanas nodaļā, vēlāk iestājies Latvijas Valsts konservatorijā kompozīcijas nodaļā Ādolfā Skultes klasē. To Kalsons absolvēja 1960. gadā, savukārt 1971. gadā komponists pabeidza diriģēšanas nodaļu (Jāzepa Lindberga simfoniskā orķestra diriģēšanas klase).

4. DARBS:

No 1957. līdz 1973. gadam Kalsons strādāja par skaņu režisoru Latvijas radio un televīzijā. Ilgus gadus bija JVLMA mācībspēks (1973–2009), 1987. gadā ievēlēts par profesoru. No 1990. līdz 2000. gadam Kalsons bija kompozīcijas katedras vadītājs. Pēdējos gados pasniedzis kompozīciju Liepājas mūzikas vidusskolā.

20. gadsimta 60.–80. gados Kalsons kā diriģents bieži uzstājās kopā ar LNSO (toreizējo LPSR Valsts radio un televīzijas, vēlāk LPSR Valsts simfonisko orķestri), kā arī ar citiem orķestriem, iestudējot galvenokārt latviešu komponistu mūziku. Kopā ar dzīvesbiedri, kamerdziedātāju Irēnu Kalsoni un citiem mūziķiem komponists kā koncertmeistars bieži ir koncertējis Rīgā, citviet Latvijā un ārzemēs. Kalsons ir aktīvs Latvijas Komponistu savienības

biedrs, ir pildījis šīs organizācijas valdes sekretāra un valdes priekšsēdētāja vietnieka pienākumus.

1978. gadā Kalsonam piešķīra Nopelniem bagātā mākslas darbinieka nosaukumu, bet 1986. gadā – Tautas mākslinieka nosaukumu. 1996. gadā komponistam piešķirta Latvijas Lielā mūzikas balva, bet 1997. – LR Kultūras ministrijas prēmija.

5. DAIĻRADE, SPILGTĀKIE SKAŅDARBI:

Vokālā mūzika:

- opera “Pazudušais dēls”
- > 100 solodziesmas (*Mīlestība (1977)*, *Mātei (1981)*, *Vienkāršās dziesmas (1976)*, *Daži prātīgi dialogi (1967)*, *Dažas humoreskas iz putnu dzīves (1981)*)

Instrumentālā mūzika:

- simfoniska epizode *Pirms aiziešanas* pēc Nāzima Hikmeta motīviem (1966),
- Otrā simfonija *In modo classico* (1968),
- Romantiskā poēma simfoniskajam orķestrim (1969),
- Koncerts čellam un simfoniskajam orķestrim (1970),
- Trešā simfonija (1972),
- *Concerto grosso* mežragam, trompetei un simfoniskajam orķestrim (1977),
- Simfoniskās variācijas klavierēm un orķestrim (1978),
- Vijoļkoncerts (1978),
- Simfoniskā svīta *Kāzu dziesmas* (1979),
- Svīta *Gadskārtu ieražu dziesmas* (1985),
- Svīta *Precību dziesmas* (2003),
- 4 simfonijas,
- 2 simfonijas kamerorķestrim,
- Koncerts klarnetei ar kamerorķestri (1982),
- Polifoniska studija (1992),
- *Concertino serio ebuffo* divām pikolo trompetēm un stīgu orķestrim.

Vokāli simfoniskie darbi (10):

- kantāte *Šlopsters-Klopsters* (1971),
- Kantāte par mūžīgo braukšanu (1973),
- *Messa* (1990),
- oratorija *Petrus* (1993),
- *Kyrie eleison, Paternoster* (1998).

Skaņdarbi ērģelēm:

- Fantāzija un pasakalja (1992),
- Maza svīta A, B, C, D, Es, F, Ges, A (1993),
- Senatnīga vīzija (1997).

Skaņdarbi klavierēm:

- Variācijas (1960),

- Sonāte fantāzija (1964),
- Paralēles 2 klavierēm (1976),
- Bērnu ainas (1978),
- 12 latviešu tautas dziesmu apdares klavierēm (1980),
- Svīta klavierēm četrrocīgi *Mozaīka* (1982, 1991. gadā pārlikta simfoniskajam orķestrim),
- VIA BALTICA (klavieru sonātes 2. daļa, 1995),
- Lielā Baha pavēnī
- Kopijas greizajā spogulī (1999).

Kamermūzika:

- skaņdarbi vijolei un klavierēm,
- kvintets pūšaminstrumentiem,
- stīgu kvartets,
- *Monologs* mežragam solo (1984),
- *Negaidīta atklāsme* diviem čelliem solo (1999).

6. TEMATIKA: Kā svarīgākās tēmas var izcelt cilvēka atbildību par nodzīvoto mūžu, personības māksliniecisko ideālu neatbilstību apkārtējai pasaulei un sabiedrības negatīvo parādību satīrisku atspoguļojumu. Vokālajā daiļradē sastopama arī mīlas tematika, mātes tēma, asi satīriskā ievirze, filozofiska nodzīvotā mūža vērtīguma apcere. Instrumentālajā mūzikā centrālā tēma – emocionāla personības atklāsme, cilvēka vieta un liktenis apkārtējā pasaulē, folkloras tēma. Vokāli simfonisko darbu vidū sastopama arī bērnu tematika, pārdomas par dzīves jēgu, dzimtenes likteņgaitas un garīgā tematika.

7. MŪZIKAS VALODA: 60.–70. gadu dažādu žanru sacerējumos jūtama pievēršanās **neoklasicisma** un **neoromantisma** estētikai. 80. gados mūzikas valodā plaši ienāk arī **folkloras elementi**, palielinās interese par **sonoriskās** dažādām izteiksmes iespējām. Kalsona melodikai spilgti izteikta vokāla izcelsme, **motīvi bieži dublēti paralēlās tercās un sekstās**. Noteicoša loma ir **žanriskiem ritmiem** un meistarīgai, **krāšņai orķestra** darbu **instrumentācijai**. Mūzikas valodā sakausēti dažādi 20. gadsimta izteiksmes līdzekļi - **12 skaņu sēriju tehnika, ierobežotā aleatorika**, dažādi koncentriski un simetriski veidojumi. **Bieži izmanto polifonu, vairākslāņu faktūru un polifonus tematisma attīstības paņēmienus, kā arī variāšanu.**

Vijoļkoncerts – I, III daļas pamattēmas.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ii7NaHG1ktE>

1. [00:00](#) 2. [06:19](#) 3. [11:25](#) 4. [23:12](#)

1978. gadā sacerētais vijoļkoncerts ir viens no visveiksmīgākajiem R. Kalsona darbiem. Tas guvis atzinību arī Tbilisi, Mīnhenē, Ženēvā un citur. Virtuozs koncertiskums tajā apvienots ar dziļu saturu un pārdomātu formu. Pamatideja ir tipiski romantiska, vispārcilvēcīga kolīzija - garīgais un materiālais, cildenais un banālais, dvēseliski trauslais un agresīvi sekls.

Instrumentācijā izmantots neparasts paņēmieni - lai izceltu solista tembru, autors nav iekļāvis partitūrā vijoles, toties ir daudz dažādu sitaminstrumentu, un instrumentālā teātra lomas spilgti tēlo pūšaminstrumentu grupa. Aktīvajās daļās noteicošā loma ir žanriski sadzīviskiem, dejiskiem vai tokātiskiem ritmiem. Kopīgo pulsu notur atspērīga pavadījuma pulsācija.

Koncerts sastāv no 4 daļām, kurās pārsvarā dominē trokšņainie un negatīvie tēli (1., 2., un 4. daļā). I daļas Koncerts sākas ar griezīgu vijoles tēmu glisando, izsaukuma zīmi, kas liek klausītājam saspringt, meklējot pašam savu atbildi uz komponista uzdoto jautājumu. 1. daļas tēmu veido kaprīzi, saspringti tēli.

Vijoļkoncerta trešajā, lēnajā pārdomu daļā pakāpeniski izkristalizējas pozitīvais ideāls, kas kļūst par skaņdarba kluso kulmināciju. Poliritmisko skaņdarba daudzveidību un motorisko attīstību apstādina šīs daļas sākuma korāliskie akordi. Pēc solista aleatoriski brīvās improvizācijas klusi atskan tautasdziesma, kas tiek variēta un iegūst majestātisku, apliecinošu raksturu. Senā latviešu kāzu dziesmas melodija ar nesamāksloto vienkāršību un skaidrību pretstatīta civilizācijas radītai, necilvēcīgai, ārdošai videi.

Kāzu dziesma Nr. 5 simfoniskajam orķestrim.

<https://www.youtube.com/watch?v=Kj6nmQ3M8IM> (9:36 – V daļa)

Simfoniskā svīta *Kāzu dziesmas* (1979) ir viens no spožākajiem latviešu orķestra darbiem ar folkloras tematiku. Šī darba pirmatskaņojums notika 1980. gadā Lielajā Ģildē. Sešdaļu cikla I, III, V daļā valda svētku kņada, priecīgu svinību atmosfēra ar dejiskām, kustīgām, senām teicamajām dziesmām. Pārējās daļās liriski romantiska noskaņa, dziedošanas, elēģiskas melodijas, kas saistītas ar līgavas atvadīšanos no dzimtajām mājām.

108. *Kāzu dziesmas*
svīta orķestrim
5. daļas 1. tēma

Latvianika.lv atbildes, kurās tu nekā

109. *Kāzu dziesmas*
svīta orķestrim
5. daļas 2. tēma

Latvianika.lv atbildes, kurās tu nekā

2. Pauls Dambis.

1. NOZĪME: Pauls Miervaldis Dambis – latviešu komponists, pedagogs, ērģelnieks, diriģents. Paula Dambja vārds latviešu mūzikā pirmām kārtām saistīts ar jaunā folkloras viļņa aizsākšanu.

2. DZĪVES DATI: dzimis 1936. gada 30. jūnijā Rīgā.

3. MĀCĪBAS: Mācījies Rīgas 15. pamatskolā un 1. bērnu mūzikas skolā. No 1950. līdz 1951. gadam apguvis ērģel spēli pie Rīgas Sv. Pāvila baznīcas ērģelnieces Esteres Didrihsones. 1954. gadā iestājies un līdz 1957. gadam mācījies Jelgavas Mūzikas vidusskolas kordiniģēšanas nodaļā pie Jāņa Kaijaka. No 1957. līdz 1962. gadam studējis Latvijas Valsts konservatorijas kompozīcijas nodaļā, kur absolvējis Valentīna Utkina klasi ar kantāti "Dzimtenes ūdeņi sauc" tenoram, korim un simfoniskajam orķestrim.

1990. gadā P. Dambis beidzis mākslas menedžmenta kursus Ņujorkas Universitātē, ASV, 1994. gadā – mūzikas vadības kursus Mūzikas un tās didaktikas institūtā (*Institut für Musik und ihre Didaktik*) Flensburgā, Vācijā.

4. DARBA GAITAS: No 1951. līdz 1952. gadam strādājis par ērģelnieku un kora diriģentu Jelgavas Sv. Annas baznīcas draudzē. Mācoties Jelgavas Mūzikas vidusskolā, bijis Jelgavas rajona kultūras nama mākslinieciskais vadītājs un vairāku koru diriģents, rakstījis par mūzikas jautājumiem laikrakstā "Zemgales Komunisti". Latvijas Valsts konservatorijas studiju laikā bijis Ludzas rajona, Limbažu rajona un Jūrmalas koru virsdiriģents, vadījis vokālu trio un bijis tā pavadītājpianists.

No 1960. gada līdz 1962. gadam P. Dambis bijis Drāmas teātra mūzikas daļas vadītājs, no 1964. gada līdz 1968. gadam TV filmu apvienības "Telefilma Rīga" skaņu režisors un komponists. Kopš 1966. gada P. Dambis ir Latvijas Komponistu savienības biedrs, bijis tās valdes priekšsēdētāja vietnieks (1968–1978), valdes priekšsēdētājs (1984–1989). No 1972. gada viņš bijis Latvijas Valsts konservatorijas docētājs: kopš 1979. gada – docents, no 1987. līdz 1993. gadam – kompozīcijas katedras profesors, no 1982. līdz 1989. gadam – arī tās vadītājs. Audzēkņu vidū: Leons Amoliņš, Ilona Breģe, Selga Mence, Valdis Zilveris, Marina Gribinčika u. c. P. Dambis pasniedzis kompozīciju arī Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā (1962–1974) un Rīgas Doma kora skolā (1994–2009).

No 1993. līdz 1994. gadam viņš bijis mūzikas direktors Šlēsvigas-Holšteinas pavalsts Egebekas pilsētā Vācijā. No 1994. līdz 2013. gadam bijis Latvijas Kultūras akadēmijas docētājs, kopš 1998. gada – profesors. No 1991. līdz 1993. gadam P. Dambis bijis Latvijas mūzikas skolotāju asociācijas priekšsēdētājs. Kopš 1994. gada ir Latvijas akadēmisko mācītbspēku un zinātnieku savienības biedrs.

Kopš 1991. gada P. Dambis regulāri raksta par mūzikas jautājumiem laikrakstos "Laiks" un "Latvija Amerikā".

5. DAIĻRADE, SPILGTĀKIE SKAŅDARBI:

Vokālā mūzika:

- 3 operas: "Spārni" (1970), "Vēstules nākamībai" (1972), "Karalis Līrs" (1988);
- 2 cikli balsij un klavierēm ar tautasdziesmu vārdiem: "Sieviešu dziesmas" (1966) un "Vidzemes kalendāradziesmas" (1968).

Skaņdarbi korim:

- Dziesmu cikli: "Kurzemes burtnīca"(1967), "Jūras dziesmas" (1971), "Rīgas dziesmas" (1973), "Ganu balsis" (1974), "Danču dziesmas" (1975), "Rhitmi barbarīci" (1978), "Darba dziesmas" (1980), "Ziemas spēles" (1983), "Putnu balsis no Latvijas Sarkanās grāmatas"(1983);
- Koncerts-fantāzija Albrehta Dīrera piemiņai (1983) jauktajam korim, klavierēm, sitaminstrumentiem un diaprojeksijai;
- Poēma jauktajam korim, teicējam un instrumentālam ansamblim "Džordāno Bruno sārts" (1965);
- Oratorijas "Zilā planēta" (1967) jauktajam un zēnu korim, teicējam, solistiem un simfoniskajam orķestrim un "Mikelandželo stances" (1971) jauktajam korim un ērģelēm;
- Kora poēma "Džordāno Bruno sārts";
- "Koncerts rekviēms" diviem koriem, divām zēnu balsīm, ērģelēm un zvanam (1967);
- psalmi;
- "Vigīlija" jauktajam korim un ērģelēm;
- "Dusmu un piedošanas balsis" zēnu korim, ērģelēm un divām balsīm.

Instrumentālā mūzika:

- Cikls "Spēles" divām klavierēm (1973-1979);
- 6 sonātes klavierēm;

- 6 stīgu kvarteti;
- 10 etīdes klavierēm;
- “Grāmata” klavesīnam;
- “Refleksija un meditācija” flautai, klavierēm un magnetofona lentei;
- 2 simfonijas;
- Koncerts balsij, flautai un kamerorķestrim;
- “Koncerts divertiments” vijolei un kamerorķestrim;
- Koncerts klavierēm un kamerorķestrim;
- Skaņdarbs kamerorķestrim “CruX”.

6. TEMATIKA: Skaņdarbi korim galvenokārt saistīti ar latviešu folkloru, arī latviešu tautas pasakām, daudziem cikliem ir tautas dainu vārdi (Kurzemes burtnīca (1967), Jūras dziesmas (1971), Rīgas dziesmas (1973) u.c.), dabas, kosmosa tematika, renesanses, senatnes tēmas. Pēdējos gados pievērsies garīgajai tematikai.

7. MŪZIKAS VALODA: Savā daiļradē P. Dambis pielieto folkloras seno ieražu tradīciju radošu sakausējumu ar laikmetīgu kompozīcijas tehniku: aleatoriku (atskaņojuma brīvību), sonoriku (fonikas izcelšanu, skanējuma nokrāsas izvirzīšanu priekšplānā), polidiatoniku. Mūzikas valodas stūrakmens ir pārdomāta un pārlicinoša formveide. Melodiskā līnija nekad nav pašmērķis, drīzāk raksturīgi teiktajām dziesmām, runas intonācijām vai dejas žanriem tuvi īsi, kodolīgi motīvi. Liriski psiholoģiskas ekspresijas vietā - latvisks atturīgums, subjektīvas improvizācijas vietā - intelektuāls lakonisms. Stilu palete līdzvērtīga Marģera Zariņa daudzveidībai, spēles dramaturģijai, neoklasicisma ieviestai brīvībai senās un laikmetīgās pasaules apvienojumā.

Instrumentālā mūzika mazāk saistīta ar folkloru, vairāk ar neoklasicistiskām žanru un stilu spēlēm. Liela loma ir loģiski konstruktīvajai mūzikas dramaturģijai, renesanses polifonijas 20. gadsimta ekvivalentam - dodekafonijai ar tās racionāli lineāro faktūru. Arī instrumentālajā mūzikā izmanto sonoriku un ierobežoto aleatoriku.

Kora cikls “Jūras dziesmas”, III daļa.

Pirmatskaņojums notika 07. 07. 1971. LU Lielajā aulā kamerkora *Ave Sol* izpildījumā, diriģenta Imanta Kokara vadībā.

“Jūras dziesmas” ir viens no spilgtākajiem jauktā kora *a cappella* cikliem. Tajā ir koncentrēti svarīgākie komponista rokraksta elementi. Cikls sastāv no 3 daļām ar latviešu tautasdziesmas vārdiem:

1. “Pūti, pūti, Vēja māte”
2. “Šodien saule tumša tek”
3. “Zvan' Rīgā, Jelgavā”

1. daļā - “Pūti, pūti, Vēja māte” - trihordisks motīvs, ierobežotā aleatorika, polidiatonika, metroritmiska polifonija. No vienkāršās vienbalsīgās sākuma intonācijas izaug visas lineārās kora faktūras balsis.

101. Jūras dziesmas
cikls jauktajam korim
1. daļa *Pūti, pūti vēja māte*

Allegretto

Sopr. solo

Mm...

Letonika.lv - arhīvs, kurās tu meklē

2. daļa “Šodien saule tumša tek” veidota teicamās dziesmas teksta skandējumā, no trīs skaņu apjoma frāzes izveidota sazarota, diatoniskam klasteram tuva faktūra. Raksturīgi, ka Dambja kompozīcijas tehnoloģija izaug no folkloras tradīciju izpratnes, neizjauc dabisko tautas mūzikas mentalitāti, brīvo, improvizējoši rotaļīgo garu. Atkarībā no situācijas tie var būt runāti un čukstēti posmi, glisando un izsaučieni, plaukšķināšana un kājas piesitieni.

102. Jūras dziesmas
cikls jauktajam korim
2. daļa *Šodien saule tumša tek*

Allegro molto espressivo

T.

Šo - dien sau - le tum - ša tek, aiz lie - lām žē - la - bām,

Letonika.lv - arhīvs, kurās tu meklē

3. daļa “Zvan' Rīgā, Jelgavā” ir pirmais spožas sonorikas piemērs latviešu kora partitūrās. Zvanu skaņu atdarinājums meistarīgi veido visa cikla kulmināciju. Koristiem nākas dažādot balss tembrus, atveidojot lielu un mazu zvanu saspēli.

103. Jūras dziesmas
cikls jauktajam korim
3. daļa *Zvan' Rīgā, Jelgavā*

Andante, con moto

S.

A.

T.

B.

Dzang! Dzang! Dum! Bung! Bang!

Zvan' Ri - gā, Jel - ga - vā, *pp* Bum, bum, bum,

Letonika.lv - arhīvs, kurās tu meklē

Kora cikls “Danču dziesmas”.

Danču dziesmas jauktam korim un instrumentālam ansamblim (klavieres vai čembalo, elektriskā ģitāra, ksilofons, čelesta, tamtams, džeza sitaminstrumentu komplekts) poētiskas caurstrāvo vitāla enerģija un kustības prieks, atdzīvinot tradicionāli statisko kora dziedājuma manieri. Septiņi danči: Precību, Lepnības, Bravūras, Mīlestības, Apinīša, Dzīru, Dālderu - katrs tēlo citādu humoristisku ainiņu, raksturīgu personāžu. Pavadošā grupa sadzīviski žanriskajam ciklam piešķir izklaidējošas mūzikas raksturu.

Pirmatskaņojums: 1975. gada septembrī kamerkora *Ave Sol* un instrumentālā ansambļa izpildījumā, diriģenta Imanta Kokara vadībā.

3. Maija Einfelde.

1. NOZĪME: Latviešu komponiste un mūzikas pedagoģe. Guvusi starptautisku atzinību ar kora mūzikas un kameramūzikas darbiem.

2. DZĪVES DATI: Dzimusi 1939. gada 2. janvārī Valmierā.

3. MĀCĪBAS: Mūzikas izglītību ieguvusi Cēsīs, Alfrēda Kalniņa mūzikas vidusskolā un Rīgā, Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolā. Mācījusies Jāņa Ivanova kompozīcijas klasē Latvijas Valsts konservatorijā, kuru absolvējusi 1966. gadā.

4. DARBA GAITAS: 1968. gadā uzsākusi pedagoģisko darbību, mācot kompozīciju un teorētiskos priekšmetus (Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskolā, Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolā, Emīla Dārziņa mūzikas skolā, vakara mūzikas vidusskolā "Rīdze").

5. DAIĻRADE, SPILGTĀKIE SKANDARBI:

Komponistes iecienītākie žanri ir kamermūzika un kormūzika.

Instrumentālā kamermūzika:

- Divas sonātes vijolei un klavierēm (1980, 1985);
- Sonāte meditācija altam un klavierēm (1982);
- Sonāte čellam un klavierēm (1981);
- Klaviertrio (1984);
- Koncertīno "Iz senseniem laikiem" četrām klarnetēm (1992);
- "Skumjās serenādes" vai "Trīs dziedājumi mirstošai jūrai" klarnetei un stīgu kvartetam (1988) - vēlāk versijas ērģelēm solo vai obojai, angļu ragam un stīgu orķestrim (1994);
- "Sērdieņu dziesma" flautai un klavierēm (1986);
- Balāde trompetei un klavierēm "Div'bāliņi karā jāja" (1988).
- Balāde (1987) ērģelēm;
- Trīs noktirnes ērģelēm (1988);
- "Simfonija" lielam orķestrim (2003).

Vokālā un vokāli instrumentālā mūzika:

- "Jāņu dziesmas" (2001);
- "Romantiskas dziesmas" mecosoprānam un klavierēm (Alberts Ločmelis, 1980);
- Cikls mecosoprānam, angļu ragam un ērģelēm "Aizvestie" (Kārlis Skalbe, Andrejs Eglītis, 1989);
- Kora poēma "Pie zemes tālās" (Eshils Ābrama Feldhūna latviskojumā, 1997);
- 15. psalms korim;
- "Rīta liturģija";
- "Maija balāde" ar Aspazijas dzeju astoņbalsīgam jauktajam korim;
- "Sirēnu sala" (Homērs Augusta Ģiezena latviskojumā, 1998);
- "Kora simfonija" jauktajam korim un orķestrim (2000/2004) ar liturģiskās mesas tekstiem (Kyrie eleison, Dies irae, Benedictus, Domine, Salvum).

6. TEMATIKA: M. Einfeldes daiļrade iemieso vēsturiskas, mitoloģiskas, vispārcilvēciskas un autobiogrāfiskas tēmas. Sāpes par sapostīto Latvijas pēckara dzīvi, traģiskā dzīves izjūta, tautas ciešanas visas vēstures gaitā, folkloras tematika, garīgā tematika, mūsdienu sabiedrības nehumānā, materiālisma sakropļotā dzīves aina.

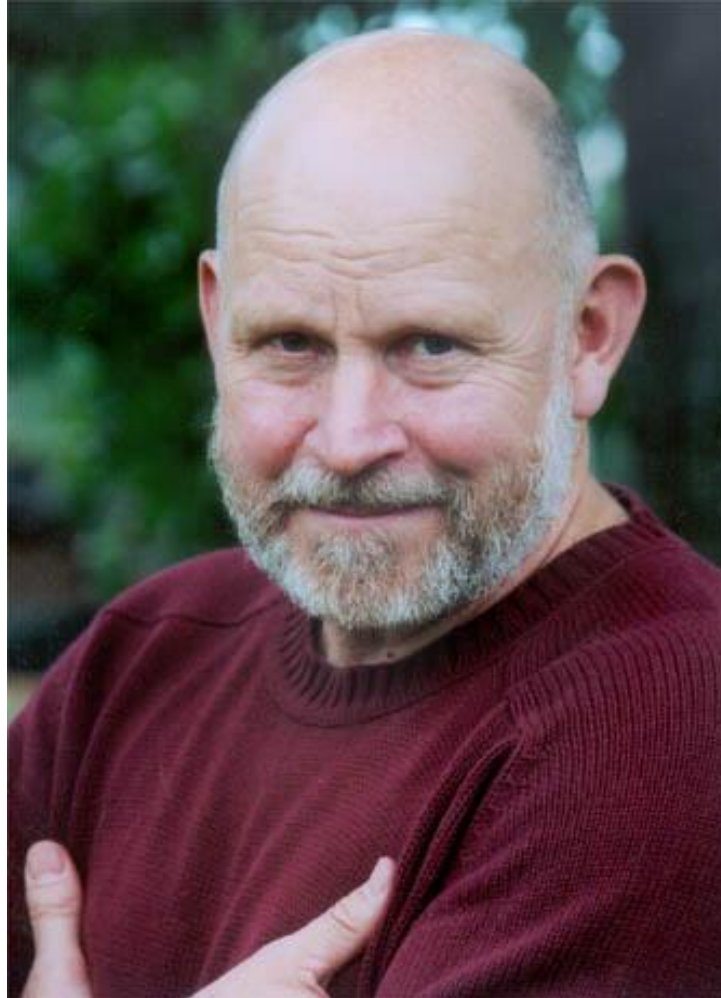
7. MŪZIKAS VALODA: Maija Einfelde palēnām un centīgi veidojusi savu tēlu un stila pasauli, ko ietekmējis latviešu nozīmīgākais simfoniķis Jānis Ivanovs. Viņas mūzika ir nosvērta, atturīga, bieži pat ļoti skarba, jo "dzīve nav tik skaista, lai rakstītu skaistu mūziku". M. Einfeldes daiļradei raksturīga liela tembrālā daudzveidība un mikrointonāciju blīvums, kas sasniedz pārsteidzošu emocionālo iedarbību. Viņa rūpīgi izstrādā visas darba detaļas un nianšes. Labprāt veido vienam darbam vairākas redakcijas un versijas, piemēram, *Ave Maria* (sieviešu korim, arī jauktajam korim, arī – ērģelēm) vai *Adagio* (daļa no stīgu kvarteta, arī klavieru trio, arī – vijolei, čellam un ērģelēm). M. Einfeldei ir raksturīga askētiski stingra izteiksmes līdzekļu atlase. To vidū izceļas ietilpīgā harmoniskā valoda – lakoniska un reizē daudznozīmīga.

“Pie zemes tālās”.

Ar kameroratoriju “Pie zemes tālās” sākās Maijas Einfeldes mūzikas plašas starptautiskās atzišanas ceļš. Ar šo skaņdarbu, kurš tapa pēc Latvijas Radio kora ierosmes, 1997. gadā viņa uzvarēja starptautiskajā Bārlova kompozīciju konkursā ASV. Oratorija rakstīta 12 balsīgam jauktajam korim pēc Eshila traģēdijas “*Saistītais Prometejs*” motīviem (tulkojis Ābrams Feldhūns). Tās pirmatskaņojums notika 1996. gadā Jaunās kora mūzikas festivālā LU lielajā aulā – atskaņoja Latvijas Radio kora grupa, diriģents – Kaspars Putniņš.

Dace Aperāne par kameroratoriju “Pie zemes tālās”: “Maijas Einfeldes kameroratorijā “Pie zemes tālās...” rapsodiskas tēmas bieži vijas cauri daudz balsīgiem akordiem, kuri it kā virmo starp gaismu un tumsu, maigumu un skarbumu: šajā skaņdarbā, kā daudzos citos Einfeldes opusos, klausītājs saskaras gan ar ekspresionistisku, gan impresionistisku fantāzijas pilnu skaņu pasauli, kuru muzikālo elementu apjoms bieži ir tik plašs, ka pat atkārtotas noklausīšanās reizes neatklāj visu tanī iekļauto nianšu būtību. Komponiste pati izteikusi vēlēšanos apvienot, pēc viņas uzskatiem „neapvienojamo – impresionistisko skaistumu ar ekspresionistisku spriedzi. Tomēr darbos dominē emocija, tā atnāk nelūgta.””

4. Pēteris Vasks

1. NOZĪME: Latviešu komponists, pirmais starptautiski atzītais latviešu komponists, kura darbi tiek regulāri atskaņoti dažādās pasaules koncertzālēs. Neparasti emocionālas un ekspresīvas mūzikas autors, jo raksta tad, kad nevar klusēt.. P. Vasks ir vairākkārtējs Lielās Mūzikas balvas laureāts.

2. DZĪVES DATI: Pēteris Vasks dzimis 1946. gada 16. aprīlī Aizputē.

3. MĀCĪBAS: Sākums - Aizputes mūzikas skolā, baptistu mācītāja ģimenes mājas muzicēšanas tradīcijās. Turpināja mācīties Emīla Dārziņa mūzikas skolā kontrabasa klasē. 1970. gadā absolvējis Lietuvas Valsts konservatoriju Vītauta Sereikas kontrabasa klasē, savukārt 1978. gadā absolvēta Latvijas Valsts konservatorijas kompozīcijas nodaļa (Valentīna Utkina klase).

4. DARBA GAITAS: 1963–1974 P. Vasks spēlēja kontrabasu LNO simfoniskajā orķestrī, Lietuvas Nacionālajā simfoniskajā orķestrī, Latvijas Filharmonijas kamerorķestrī.

1978–1989 P. Vasks strādāja par pedagogu Salacgrīvas, Zvejniekciema un Jelgavas mūzikas skolās.

Kopš 1989. gada komponists strādā Emīla Dārziņa Mūzikas skolā. Kopš 20. gadsimta astoņdesmito gadu beigām P. Vasks saņem kompozīcijas pasūtījumus un sadarbojas ar dažādu pasaules valstu pazīstamiem mūziķiem (piemēram, Ostrobotnijas kamerorķestri un diriģentu Juhu Kangasu, vijolnieku Gidonu Krēmeru un orķestri *Kremerata Baltica*, čellistu Dāvidu Geringu, *Kronos* kvartetu, *The Hilliard Ensemble*, Latvijas Radio kori). Viņš arī aktīvi piedalās dažādos starptautiskos mūzikas projektos (Stokholmas Jaunās mūzikas festivāls, Mūzikas festivāls Lokenhauzā, Austrijā u. c.). Vairākus P. Vaska skaņdarbus izmantojuši dažādu valstu horeogrāfi oriģinālbaletu iestudējumos.

P. Vasks ir vienīgais latviešu komponists, ar kuru līgumu par darbu regulāru izdošanu ir noslēgusi pasaulē pazīstamā mūzikas izdevniecība *Schott Musik International*.

5. DAILRADE, SPILGTĀKIE SKANDARBI:

Instrumentālā kameramūzika – visplašāk pārstāvētais komponista žanrs:

- 1. pūtēju kvintets “Mūzika aizlidojušajiem putniem” (1977);
- “Ainava ar putniem” flautai solo (1980);
- “Grāmata” čellam solo (1978);
- Klavierēm – “Mazā naktsmūzika ” (1978), “Baltā ainava” (1980), “Rudens klaviermūzika” (Quasiuna sonata, 1981), fantāzija klavierēm “Izdegušās zemes ainavas” (1992), “Pavasara klaviermūzika” (1995);
- “Moments Musicaux” klarnetei solo (1977);
- “Pieskārieni” obojai solo (1982);
- Kantāte klavesīnam (1980);
- “Cantus ad pacem” (dziedājums mieram, ērģelēm, 1984);
- “Vasaras dziedājumi” sešām vijolēm (1984);
- Sonāte kontrabasam solo (1986);
- “Vientulības sonāte” ģitārai (1990);
- Koncerts timpāniem un sitaminstrumentiem (1986);
- “Vakara mūzika” (Musique du soir mežragam un klavierēm, 1988);
- Sonāte flautai solo (1992);
- Trešais stīgu kvartets (Ziemassvētku, 1995);
- Ceturtais stīgu kvartets, veltījums mātei (1999).

Mūzika orķestrim (Orķestra mūzika piesaka autora vārdu plašāk un nozīmīgāk. Labākie darbi sacerēti stīgu orķestrim):

- “Cantabile per archi” (1979);
- “Vēstījums” stīgām, divām klavierēm un sitaminstrumentiem (1982);
- “Musica dolorosa” (sāpju mūzika - māsas Martas piemiņai, 1983).

Kora mūzika:

- Dziesma “Māte saule”;
- Dziesma “Zīles ziņa”;
- Kora balāde “Litene”.

6. TEMATIKA: P. Vasks savā daiļradē tiecas runāt par globālām un pārlaicīgām problēmām. Dzīvība un nāve, naidis un piedošana, harmonija un disonējošs haoss ir tēmas, kas dažādos skaņu veidos pārstāvētas ikvienā komponista izvērstas formas sacerējumā.

Dabas skaistums - to komponists vistiešāk zīmē skaņdarbos, kas saistīti ar gadalaikiem (*Baltā ainava, Pavasara sonāte, Rudens klaviermūzika, Vasaras dziedājumi*). Dabas klātbūtne plašākā nozīmē visbiežāk izteikta putnu balsīs. Putni - laika, dzīvības un dabas simbols, arī sirdsapziņas un brīvības tēls, atgādinājums par ekoloģiskajām briesmām.

Latviešu tauta, tās liktenis, dzimtā zeme, tās vēsturiskais aspekts. (balāde *Litene*, poēma *Zemgale* korim, *Lauda* simfoniskajam orķestrim u. c.). Folkloras motīvi (*Ķekatu dziesma, Ganu dziesma, Blēņu dziesmas*). Tautiskums. Komponists reti izmanto autentisku tautasdziesmas melodiju, tautiskie motīvi ir tuvi tautasdziesmu intonācijām (*Lauda*).

7. MŪZIKAS VALODA: Jau pirmajos sacerējumos valda spriegums, laikmetīgu mūzikas izteiksmes līdzekļu lietojums. Raksturīgi galēji kontrasti: vai nu dziļa traģika, vai neapvaldītas enerģijas uzliesmojums.

Kopējā tendence visā komponista daiļradē - neoromantisms, kas izteikts caur formveidi, skaņdarba koncepciju, žanru izmantojumu. Dramatiski sakāpinātas emocijas, radniecīgas romantisma mūzikas saspringtajai emocionalitātei.

Atsevišķos skaņdarbos sastopama minimālisma stilam raksturīgā apcere, maz mainīgi intonatīvie un harmoniskie modeļi, netradicionāls skaņkārtiskais pamats, pakāpenība kā visu izteiksmes līdzekļu un skaņdarba procesa attīstības pamats (*Baltā ainava, Vienība*).

- Instrumentālajā mūzikā raksturīgs programmatisms kādas visaptverošas idejas veidā.
- Tēlu mijiedarbe un dramaturģiskie pretstati. Veidojot kontrastu, konfliktu, kā pretpoli var būt konsonanse un disonanse, diatonika un hromatika (diatonika - dzīvības apliecinājums, garīgais līdzsvars, iekšēja dvēseles saskaņa, hromatika - dzīves negācijas) vai arī korālis un sonorika, aleatorika.
- Žanriskā daudzveidība.
- Variēšana kā galvenais mūzikas tematisma attīstības līdzeklis.
- Mūsdienu kompozīcijas tehniku lietojums (aleatorika, sonorika).
- Skaņas pašvērtība. Smalkas, niansētas tembrālās krāsas. Lielākā daļa skaņdarbu sākas ar ilgstošu vai daudzkārtēju vienas skaņas apzināšanu. Vienlīdz svarīgas gan temperētās skaņas, gan arī skaņas-trokšņi, skaņas-sonori.
- Atsevišķu mūzikas instrumentu netradicionāls lietojums.

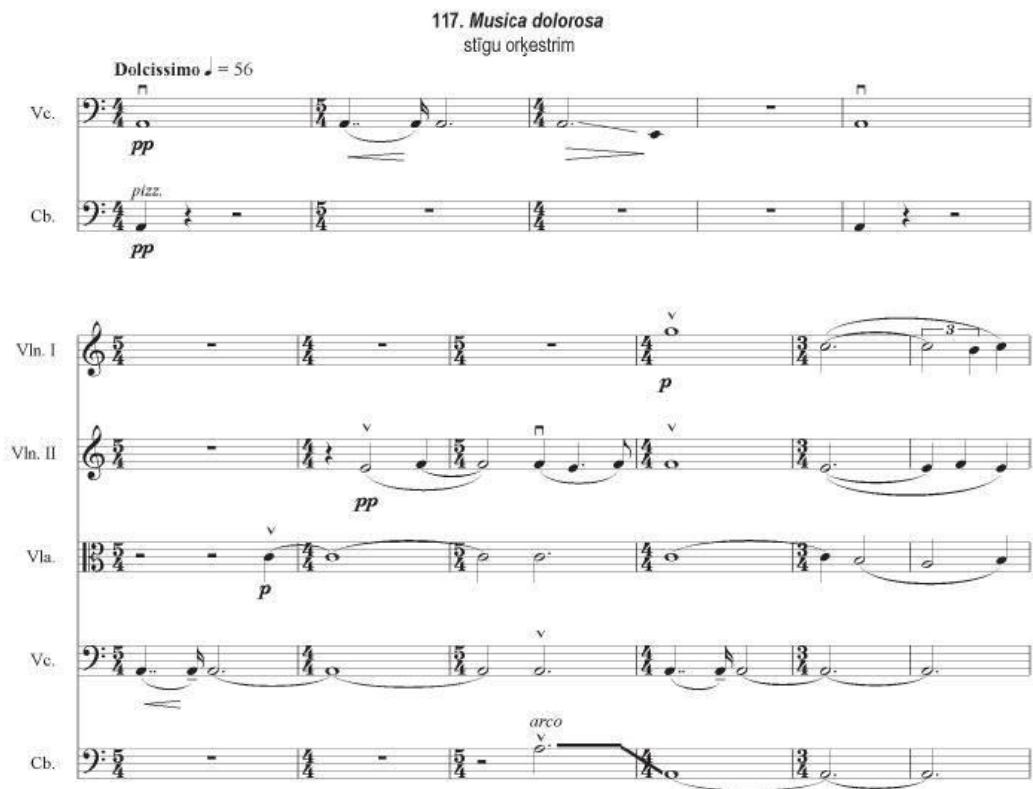
Bieži sastopami: visaugstākā reģistra stīgu instrumentu tremolo, aleatoriski glisando, klasteri, izturēts ērģelpunkts, atsevišķas ametriski izkaisītas intonācijas (orķestra mūzikā - arī visdažādāko tembru klusināti trokšņi).

“Musica dolorosa” stīgu orķestrim.

“Musica dolorosa” jeb sāpju mūzika ir viena no autora traģiskākajām partitūrām bez cerības un gaismas noslēgumā, tiešs un emocionāli iedarbīgs darbs, kas veltīts komponista māsas Martas piemiņai. Sacerēta 1983. gadā, pirmatskaņojums - 05.05.1984. Tovija Lifšica (1928–2015) vadītā Latvijas filharmonijas kamerorķestra izpildījumā. Šis skaņdarbs ir arī iekļauts Latvijas Kultūras Kanona vērtību sarakstā.

117. *Musica dolorosa*
stīgu orķestrim

Dolcissimo ♩ = 56

Lai atbildētu uz jautājumu: kāpēc tā ir sāpīga?

Par šo skaņdarbu pats komponists izteicies šādi: „Šis ir mans traģiskākais opuss, vienīgais, kurā nav optimisma, nav cerības – tikai sāpes”. Jā, „Musica dolorosa” skaņurakstā nav dzirdamas Pēterim Vaskam citkārt tik tuvās putnu dziesmas un folkloras atspulgi, nav transcendentāli trauslu motīvu un apskaidrotas izskaņas. Tomēr šeit nevalda arī Vaska agrīnajā daiļradē regulāri sastopamā groteska un tokātiskā agresija – destruktīvu tēlu atainojumu un nesamierināmu spēku sadursmi te aizstāj dziļš iekšējs dramatisms, emocionāls piesātinājums un saliedēts mūzikas plūdums. Tās neapšaubāmi ir sēras, taču ar neiztrūkstošu garīgas vertikāles klātbūtni, kas Pētera Vaska daiļradē ir neatņemama.

Skaņdarbā "Musica dolorosa" krustojas trīs līnijas: pastāvīgais, nezūdošais, mūžīgais pamats (ērgelpunkts, ostinato, mazmainīgs tonālais balsts). Žanra tradīcijās sakņotās lamentozās intonācijas, krītošie glissando un - Pētera Vaska mūzikai tik raksturīgā augšsuptiecība - pēc debesīm, pēc izraušanās, pēc jau zināmas atbildes apstiprinājuma. Šo triju tiecību mijiedarbei vislielākais dramatisms skaņdarba vidusposmā - dinamiskais un harmoniskais spriegums te sasniedz aleatorisku kulmināciju, kuras pretmets - čella monologs ir uztverams kā klusā, dubultā kulminācija. Skaņdarba reprīze atsauc sākuma noskaņu: dziļu, tādēļ - kļušu sāpju dziedājumu. Un, kaut arī izskaņā nav mierinājuma - ir vien atvērta, nedzīstoša brūce, tāpat kā

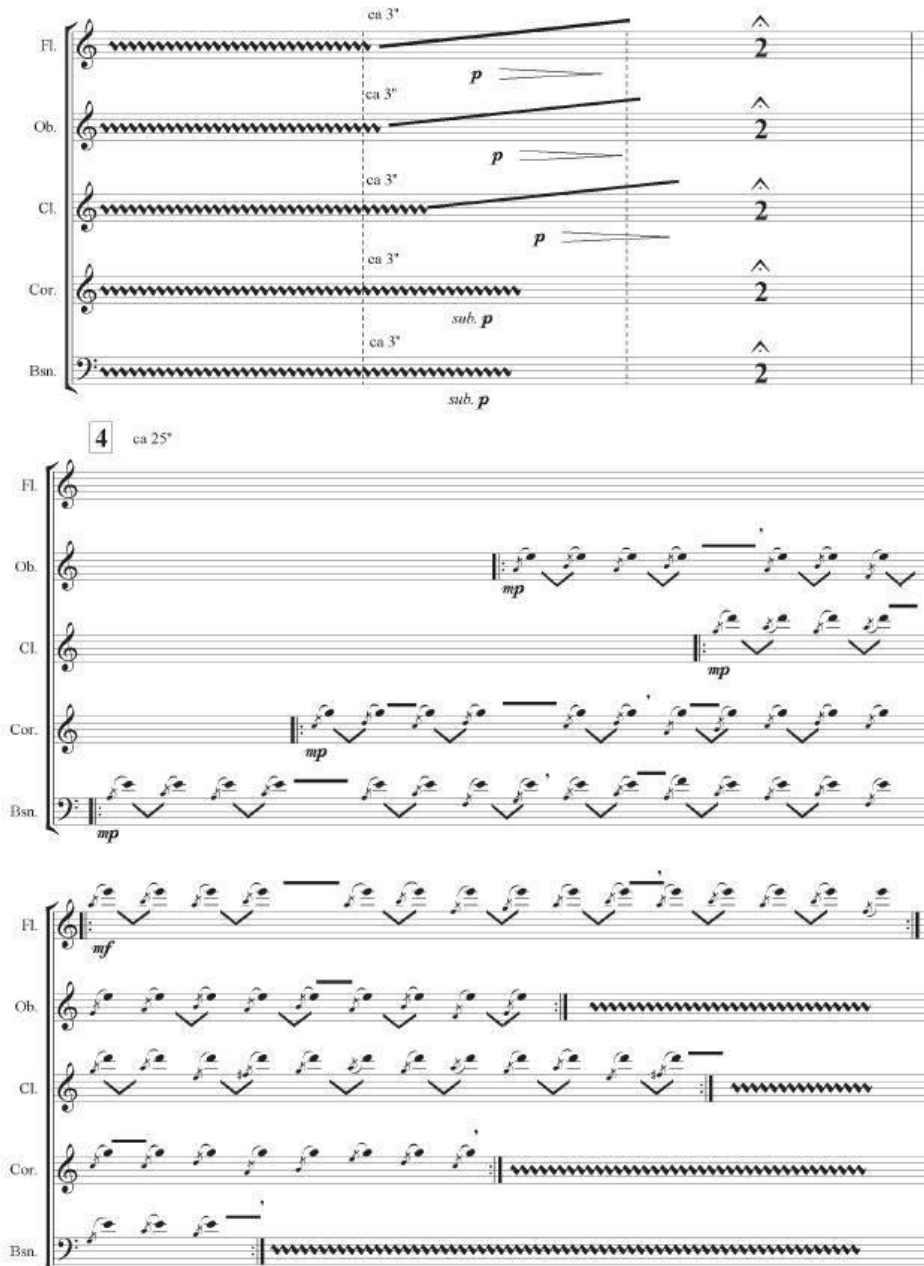
viss, arī sāpes šai saulē - no mīlestības. Bet tā "apklāj visu, tā tic visu, tā cer visu, tā panes visu".

“Mūzika aizlidojušajiem putniem” pūtēju kvintetam.

Skandārbs sacerēts 1977. gadā un ir domāts pūtēju kvintetam – flautai, klarnetei, obojai, mežragam un fagotam. Tas pirmo reizi izskanēja 10.12.1977. Filharmonijas Kamermūzikas zālē mākslinieku Vilņa Strautiņa, Vilņa Pelnēna, Ģirta Pāžes, Jāņa Barinska un Arvīda Klišāna izpildījumā. “Mūzikā aizlidojušajiem putniem” rodas novatorisks lirisks tēls no putnu balsu un klausītāju asociāciju plūsmas apvienojuma. Putnu balsu efekts meistarīgi tiek panākts, izmantojot pūšaminstrumentu tembru specifiku, kā arī instrumentu dziedājuma apvienošanu ar pūšanu un vārstu spēli.

118. Mūzika aizlidojušajiem putniem
 pūtēju kvintetam

ca 3°

ca 3°

ca 3°

ca 3°

ca 3°

ca 3°

p

p

p

sub. p

sub. p

4 ca 25°

mp

mp

mf

mp

mp

mp

Latvianika.lv - atbildas, kurās tu meklē

“Grāmata” čellam solo.

“Grāmata” sacerēta 1978. gadā. Pirmo reizi tā izskanēja 1979. gadā Filharmonijas Kamermūzikas zālē Maijas Prēdeles izpildījumā, kā arī šo skaņdarbu komponists ir veltījis šai pašai latviešu čellistei.

Grāmata čellam solo ir veidota no divām kontrastējošām daļām. Pirmā - *fortissimo* (brīvs sonātes *Allegro*) – dramatisks, skarbs, agresīvs muzikālais materiāls. Nepārtraukts emocionāls augstspriegums, kas attīstoties sasniedz traģisku kulmināciju. Otrā daļa - *pianissimo* (divdaļu forma) - katarse. Bezgalīgs, bērņības saules apstarots dziedājums. Šajā daļā tiek slavināts pasaules lielākais spēks – mīlestība, turklāt tas tiek darīts *pp* - pusbalsī, čukstot. Instrumenta

skanējums tiek kombinēts ar solista balsi – atsevišķu melodiju, kuru vajag vai nu dziedāt, vai svilpot.

119. Grāmata ģellam
2. daļa *Pianissimo*

* augšējo balsi svilpot vai dziedāt

“Mazā nakts mūzika” klavierēm.

“Mazā naktsmūzika” sacerēta 1978. gadā un tika veltīta Tālvāldim Deksnim, kurš šajā pašā gadā arī pirmo reizi to atskaņoja. Arī šajā klavieru darbā komponists ir meklējis jaunus kompozīcijas un izpildījuma paņēmienus.

5. Pēteris Plakidis

- 1. NOZĪME:** Latviešu komponists un pianists. Pazīstams arī kā pianists koncertmeistars, īpaši smalks kamerģimelju interpretants.
- 2. DZĪVES DATI:** Komponists Pēteris Plakidis dzimis 1947. gada 4. martā Rīgā, miris 2017. gada 8. augustā Rīgā
- 3. MĀCĪBAS:** Pēc mācībām Emīla Dārziņa mūģimelju skolā komģimelju pie Ģederta Ramaņa, absolģimelju Valentģimelju Utkina komģimelju klasi Latvģimelju Valsts konservatorģimelju (1970). 1975. gadā pabeģimelju asģimelju.
- 4. DARBA ĢAITAS:** Strģimelju par Nacionģimelju teģimelju (toreģimelju Akadģimelju Drģimelju teģimelju) mģimelju daģimelju vadģimelju (1969–1974). Kopģimelju 1974. gada strģimelju Latvģimelju Mģimelju akadģimelju, bijģimelju komģimelju nodaģimelju profesors.

Darģimelju arģimelju kā koncertģimelju Latvģimelju Mģimelju akadģimelju kamerģimelju klasģimelju kopģimelju ar savu dzģimelju Maiģimelju Krģimelju. Mģimelju māģimelju spilģimelju bija P. Plakģimelju sadarbģimelju arģimelju ar vijģimelju Andģimelju Paulu, Ģellģimelju Ivaru Paulu, Ivaru Bezģimelju, flautģimelju Agnesģimelju Āģimelju, klarnģimelju Ēģimelju Mandatu.

5. DAIĻRADE, SPILGTĀKIE SKAŅDARBI:

Kopumā P. Plakida daiļrade aptver plašu dažādas ievirzes skaņdarbu klāstu gandrīz visos mūzikas žanros.

Simfoniskā mūzika:

- “Leģenda” simfoniskajam orķestrim (1976);
- “Sasaukšanās” solistu grupai un simfoniskajam orķestrim (1977);
- “Dziedājums” simfoniskajam orķestrim (1986);
- Variācijas simfoniskajam orķestrim (1996) – autors uzskata par vienu no saviem labākajiem skaņdarbiem;
- “Dziedoša prelūdijs un dancojoša fūga” simfoniskajam orķestrim (1994);
- “Vēl viena Vēbera opera” klarnetei un simfoniskajam orķestrim (1993).

Kora mūzika:

- “Div’ buramdziesmas”, jauktam korim, J. Petera vārdi (1980);
- “Fatamorgāna”, cikls jauktam korim, Raiņa vārdi (1980);
- “Nolemība”, kora simfonija piecās daļās, O. Vācieša vārdi (1985-1986);
- “Teiksma”, kantāte jauktam un sieviešu korim, Raiņa vārdi (lugas “Uguns un nakts” prologs) (1988);
- *ad libitum* (1988).

Vokālā kamermūzika:

- “Trejzūburis”, cikls mecosoprānam un klavierēm. I. Ziedoņa vārdi (1967);
- “Lirisks cikls”, balsij un instrumentālam ansamblim. L. Līvenas un K. Skujenieka vārdi (1973);
- “Trīs Māra Čaklā dzejoļi” mecosoprānam un klavierēm (1967);
- “Divas etīdes balsij bez pavadījuma un viens pavadījums bez dziedāšanas”, K. Skujenieka un N. Kalnas vārdi (1976);
- “Trīs O. Vācieša dzejoļi”, balsij un klavierēm (1980);
- “Ezers”, kamerkantāte mecosoprānam obojai, angļu ragam un stīgu kvartetam, K. Skujenieka vārdi (1989).

Instrumentālā kamermūzika:

- “Mazs kanons un Multiplikācijas filma” flautai, obojai un klavierēm (1981);
- “Veltījums Haidnam” flautai, čellam un klavierēm (1982);
- Klavieru trio “Romantiskā mūzika” (1980);
- “Improvizācija un burleska” klavieru trio (1965);
- “Prelūdijs un pulsācija” pūtēju kvintetam (1975);
- Divas variācijas čellam solo *Arco. Senza arco* (1976);
- “Pusaizmirsta sentimentāla melodija” un “Detektīva epizode” vijolei, čellam, fagotam un klavierēm (1977);
- “Ēnu dejas” flautai un klavierēm

6. TEMATIKA: Latviešu tautiskā, folkloras tematika, Latvija, dzimtās zemes, latviešu tautas tēls, valsts brīvība. Dabas tematika. Bērnu tematika. Baroka, klasicisma, vācu romantisma tēma.

7. MŪZIKAS VALODA:

Mūzikas izteiksmē autors ir emocionāli apvaldīts, analītisks, lakonisks. Raksturīga neoklasicistiska līdzsvarotība, dialogisks izklāsta veids, saikne ar latvisku pasaules izjūtu un mūzikas valodu.

Formveidē Plakidis bieži atsakās no sonātes formas dramaturģijas par labu nesteidzīgai un loģiskai pamattēlu izaugsmei, kontrasts bieži veidojas starp atsevišķām daļām vai posmiem. Izmanto barokālās orķestra koncerta formas. Iemīļotākais attīstības paņēmiens - variēšana.

Faktūrai raksturīga grafiska skaidrība, lineāra polifonija, polidiatonika. Smalks stilizācijas meistars. Prāts un slēpts jūtīgums, intelekta kontrole, ironiski zemteksti, smalka satura atklāsmē mūzikā ar tekstu - būtiskas autora radošā rokraksta iezīmes. Plakidis izvairās no vispārīga rakstura formulējumiem, iedziļinās atsevišķās intonācijas, skaņas sintakses izteiksmīgumā, sasniedz maksimālu tēla konkrētību, koncentrētu, izkristalizētu, apvaldītu, iekšupvērstu un spriegu izteiksmi.

Trio “Veltījums Haidnam” flautai, čellam un klavierēm.

“Veltījums Haidnam” (1982) – dzirkstoša humora pilns skaņdarbs flautai, čellam un klavierēm. Pirmo reizi tas tika atskaņots 1982. gada jūlijā Lielās Ģildes Minsteres zālē. To izpildīja Agnese Ārgale, Ivars Pauls, un pie klavierēm sēdās pats autors.

Agrīnā klasicisma mundri dzīvespriecīgo, pārveidoto Alberti basu faktūru papildina 20. gadsimta sašķobīts pazīstamās Haidna 94. simfonijas “Pārsteigums” otrās daļas tēmas motīvs. Bet līksmo muzicēšanu noslēdz Haidna pēdējās simfonijas pirmās daļas pamattēmas šķelmīgais smaids.

126. Veltījums Haidnam
flautai, čellam un klavierēm

Allegretto

P-no

f ma non troppo

P-no

“Mūzika klavierēm, stīgu orķestrim un timpāniem”.

1969. gadā, vēl būdams konservatorijas students, komponists piesaka sevi ar “Mūziku klavierēm, stīgu orķestrim un timpāniem”, kas gūst plašu atzinību. Pirmatskaņojums 14.11.1970. Lielajā Ģildē. Izpildītāju sastāvs: Pēteris Plakidis, LNSO stīgu grupa, Elhonons Jofe, diriģents Romualds Kalsons. Ar šo skaņdarbu tika iegūts diploms tolaik prestižajā Vissavienības jauno komponistu skatē.

“Mūzika klavierēm, stīgu orķestrim un timpāniem” veidota balādiski brīvā plūdumā ar liriski improvizējošiem posmiem soloinstrumentiem. Viena no pamattēmām tuva latviešu tautasdziesmas “Ej, saulīte, drīz pie Dieva” intonācijām. Pēc dramatiskas kulminācijas ar nepielūdzamu timpānu solo seko traģiska čakona ar divpadsmit skaņu tēmu lejupejošā basu unisonā. Noslēgums nav viennozīmīgs - cerība un draudi, korālis un sastingums izaug no viena tematiska materiāla.

6. Mārtiņš Brauns

1. NOZĪME: Latviešu komponists, savu darbu izpildītājs (sintezators, klavieres, balss). Lielāko popularitāti ieguvis ar savu kora darbu “Saule. Pērkons. Daugava.”.

2. DZĪVES DATI: Mārtiņš Brauns dzimis 1951. gada 17. septembrī Rīgā ārstu ģimenē.

3. MĀCĪBAS: 1958.–1970. gadā mācījies Emīla Dārziņa mūzikas skolā: klavierklasē, tad kora klasē, pēc balss lūzuma – kordiriģēšanas klasē un pēc tam – mūzikas teorijas nodaļā, kur apguvis arī kompozīciju pie Ģederta Ramaņa. 1970. gadā uzsācis studijas Latvijas Valsts konservatorijā Ādolfā Skultes kompozīcijas klasē, ko absolvējis 1976. gadā, iegūstot komponista un mūzikas teorētisko priekšmetu pasniedzēja kvalifikāciju.

4. DARBA GAITAS: 1968.–1985. gadā darbojies kā dažādu rokmūzikas ansambļu un grupu dalībnieks un vadītājs. Bijis Latvijas Nacionālā teātra mūzikas daļas vadītājs (1975–1982). Vadījis grupu "Sīpoli" (1975–1986) – vienu no labākajām latviešu tā laika rokgrupām. 1985.–1992. gadā bijis kamerkora "Sindi putnu dārzs" mākslinieciskais vadītājs. Kopš 1995. gada ir skaņu ierakstu studijas "Mārtiņš" īpašnieks un direktors. Galvenokārt strādā kā pieprasīts kino un teātra mūzikas autors, arī TV un reklāmas jomā.

5. DAIĻRADE, SPILGTĀKIE SKAŅDARBI:

Brauna daiļrades amplitūda ir apbrīnojama, par elku viņš kļuvis kā rokmūzikas mīļotājiem, tā Dziesmu svētku dalībniekiem. Galvenās daiļrades sfēras – rokmūzika, kino mūzika un mūzika

teātra izrādēm. M. Brauns ir arī vairāku slavenu kora darbu autors, kā arī nedaudz ir rakstījis arī instrumentālo (pārsvarā simfonisko) mūziku.

Instrumentālā mūzika:

- “Gaisma līgo Latvijā” pūtēju orķestrim (2013);
- “Poēma par Remontu” kamerorķestrim (2004);
- “Otrā balāde” simfoniskajam orķestrim (1978);
- Pirmā balāde “Tālavas taurētājs” simfoniskajam orķestrim (1975).

Rokmūzika:

- “Dziesma par spēli”;
- “Re-re-mi-mi-fa”;
- “Zirgs”;
- “Asaras”;
- “Dzied’ ar mani, tautu meita”;
- “Mammu, es gribu”;
- Cikls rokgrupai “Mēness poēma”;
- Koncertvariants no mūzikas izrādei “Mauglis”.

Teātra mūzika:

- Mūzika izrādei “Alberts”;
- Mūzikls “Mauglis”;
- Mūzikls “Kaķīša dzirnaviņas”;
- Teātra izrāde “Pazudušais dēls”;
- Teātra izrāde “Romeo un Džuljeta”.

Kino mūzika:

- Mūzika spēlfilmāi “Spēle” (“Dziesma par spēli”);
- Mūzika kinofilmāi “Ziemassvētku jampadracis” (“Veltījums”);
- Mūzika 3 dokumentālajām filmām par Latviju;
- Mūzika dokumentālajai filmāi “Vai viegli būt jaunam?”;
- Mūzika spēlfilmāi “Šāviens mežā”.

Kora mūzika:

- Poēma “Daugava” jauktajam korim (pazīstamākā cikla kora dziesma – “Saule. Pērkons. Daugava.”);
- “In memoriam” jauktajam korim (1992);
- “Kaut kāda melna uguns” (2013);
- “Divertissements” korim, klavierēm, sitaminstrumentiem, basa instrumentiem, solo instrumentam (2006);
- “Tik tālu, tik tuvu” sieviešu korim ar klavieru pavadījumu (2004).

6. TEMATIKA: Dzimtenes tematika, daba, pasaku tēma, populāru daiļliteratūras darbu tematika (“Trīs muskatieri”, “Kaķīša dzirnavas”, “Pazudušais dēls” u.c.), mīlestības tematika.

7. MŪZIKAS VALODA: M. Brauna skaņdarbos savijas klasiski kompozīcijas paņēmieni un eksperimenti, spilgtas melodijas un aizraujošs teatrālisms. Viņa rokmūzikai raksturīgs izkārtojums izvērstās formās – ciklos, svītās, kas nereti veidotas no viņa mūzikas teātra izrādēm. Dziesmas rakstītas strofu formā.

“Saule. Pērkons. Daugava.” jauktajam korim un orķestrim.

“Saule. Pērkons. Daugava.” ir latviešu kora dziesma jauktajam korim ar pavadījumu. Dziesmas vārdi ir daļa no Raiņa poēmas “Daugava” (1916). “Saule, Pērkons, Daugava” pirmo reizi bija dzirdama Valmieras Drāmas teātrī kā daļa no izrādes pēc Raiņa poēmas “Daugava” motīviem 1988. gadā. Dziesma vairākkārt iekļauta Vispārējo latviešu dziesmu un deju svētku programmā.

Dziesmai ir divas versijas — Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku versija, kurā tiek izpildīti visi panti un Brauna veidotā Vispārējo latviešu Dziesmu un Deju versija, kurā 5. pants netiek izpildīts.

Mārtiņa Brauna “Saule, Pērkons, Daugava” ir viena no emocionāli spēcīgākajām Latvijas kora dziesmām. Šīs dziesmas spēku izjūt ne vien Latvijā, bet arī ārzemēs, kur cilvēki, nesaprazdami nevienu dziesmas vārdu, ceļas kājās vai viņu acīs parādās asaras. Tā ir tikusi atskaņota vairāk nekā 100 reizes Latvijā, Anglijā, Vācijā, Somijā, Izraēlā u. c. 2014. gadā M. Brauna “Saule. Pērkons. Daugava” oficiāli atzīta par Katalonijas neatkarības himnu, par ko autors godalgots ar Katalonijas Augsto kultūras balvu (2017).

SAULE, PĒRKONS, DAUGAVA SUN, THUNDER, DAUGAVA

Rahls
(1885 - 1929)

Mārtiņš Brauns
(1951)

Piano

1 *mf*

S. A. T. B.

Sau-le lat-vi sū-dī-mā-ja tur, kur ga-lī sa-tie-kas, lū-ta jū-ra,
mf *p*

20 2

S. A. T. B.

za-ja ze-me Lat-veivā-tu at-dē-dri-ja. Lat-vei vār-tu at-dē-dri-ja,
f

Piano *(saut kas lē zventņā)*

25

S. A. T. B.

Dau-ga-vi-ja sar-gā-tā-ja, svē-ti jās-dīs vār-tas lū-za, jū-rā kri-tu at-dē-dri-ja.

Piano

© Musica Baltica, 2011
MB 1342

MUSICA
BALTICA

7. Arturs Maskats

1. NOZĪME: Viens no spilgtākajiem mūsdienu latviešu komponistiem, kurš debitēja 20.gadsimta astoņdesmitajos gados. Komponista radošās dzīves degpunkts ir teātris.

2. DZĪVES DATI: Arturs Maskats dzimis 1957. gada 20. decembrī Valmierā.

3. MĀCĪBAS: Mācījies Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolā, kur viņa pedagogu vidū ir Jānis Līcītis (harmonija) un Marija Mediņa (formas mācība, instrumentācija) – ievērojamās latviešu komponistu dzimtas pārstāve – , Artura Maskata turpmāko gaitu garīgā rosinātāja. Beidzis Latvijas Valsts konservatorijas kompozīcijas klasi pie Valentīna Utkina (1982). 2006. gadā JVLMA ieguvis maģistra grādu kompozīcijā.

4. DARBA GAITAS: Pēc konservatorijas beigšanas sācis strādāt par Dailes teātra mūzikas daļas vadītāju (1982-1997). No 1996. gada līdz 2013. gadam Arturs Maskats bija Latvijas Nacionālās operas mākslinieciskais direktors, Latvijas Komponistu savienības valdes priekšsēdētājs (1993–1996). Pasniedz kompozīciju un instrumentāciju JVLMA. Ir viens no Cēsu mākslas festivāla veidotājiem. Kopš 2013. gada novembra ir VSIA "Latvijas Koncerti" programmu direktors.

5. DAIĻRADE, SPILGTĀKIE SKAŅDARBI: Komponista daiļradi 80.gados lielākoties raksturo kormūzika un kameramūzika, 90.gados - simfoniskā un vokāli simfoniskā mūzika. Kā Jāņa Raiņa Dailes teātra Mūzikas daļas vadītājs viņš sacerējis oriģinālmūziku tuvu pie simts uzvedumiem. Autora Artura Maskata labākie darbi rodas samērā vēlu - tie ir neoromantiski, emocionāli patiesi, personīgi, melodiski iezīmīgi. Ārpus Latvijas Artura Maskata darbi skanējuši Lietuvā, Igaunijā, Austrijā, Itālijā, Lielbritānijā, ASV.

Spilgtākie skaņdarbi:

- Čella koncerts (1992);
- *Lacrimosa* korim, ērģelēm un stīgu orķestrim (1995, vētīts prāmja *Estonia* bojā gājušo piemiņai);
- *Salve Regina* mecosoprānam, čellam un stīgu orķestrim (1996);
- Trīs Pola Verlēna dzejoļi vokālai grupai, obojai un čellam (1996);
- *Concerto grosso* vijolei, čellam, sitaminstrumentiem un stīgu orķestrim (1996);
- Mesa soprānam, jauktajam korim un orķestrim (1997-2002);
- Simfonija mecosoprānam, korim un orķestrim (2000);
- *Tango* simfoniskajam orķestrim (2002);

- Balets "Bīstamie sakari" (2006);
- Opera "Valentīna".

6. TEMATIKA: Pārsvārā sastopama romantiskā mīlestības tēma, viegli sadzīviskā tematika, cilvēki, viņu attiecības un mīlestība, garīgā tematika. Brīžam komponista mūziku caurauž arī traģiskas un drūmas sēru noskaņas.

7. MŪZIKAS VALODA: A. Maskata darbi ir izteikti neoromantiski. Melodijas ir spilgtas, iezīmīgas, ekspresīvas, emocionāli patiesas. Mūzikā jūtama franču dzejas un latīniskās kultūras – precīzāk, dejas – ietekme. Tajā pat laikā mūzika ir pārdomāti organizēta, viņa *Concerto grosso* var ievērot kompozīcijas formas *zelta griezuma* izjūtu, kas risinās koncerta sakāpinātajā emocionālajā telpā. Viens no komponista populārākajiem skaņdarbiem – "Tango" simfoniskajam orķestrim – it kā vibrē uz karstas kārts, un jo īpaši dramaturģijas plāksnē Maskata mūzika ļauj runāt par laikmetīgu romantisko lasījumu.

"Lacrimosa" jauktajam korim, ērģelēm un stīgu orķestrim.

Šis skaņdarbs (sacerēts 1995. gadā), piesātināts ar dziļu dramatismu, ir veltīts nogrimušā prāmja "Estonia" upuru piemiņai.

1994. gada rudenī ne tikai Igauniju, bet visu pasauli pāršalca neticami drausmā vēsts par prāmja Estonia bojāeju. Pēc nepilna gada traģiskās noskaņas un savu emocionālo attieksmi pret šo notikumu skaņās pauda arī Arturs Maskats: "Ikvienam notikumam vajadzīga distance. Nekad neesmu varējis kāda vai kaut kā piemiņai uzrakstīt tūlītēju veltījumu skaņās. Caur sevī ieskatīšanos un sevis plosīšanu. Bet – jebkurš komponists, rakstot par kaut ko ļoti, ļoti būtisku, sevi plosa. Nevar būt savādāk. Man ir vairāki traģiski darbi, kuru tēma izsāpēta caur sevi. Dzīvības un nāves noslēpums, varbūt – Dieva sods, varbūt – brīdinājums, kas uzrunā ar neparastu iedarbīgumu un cilvēciski sāpīgām emocijām."

131. *Lacrimosa*
korim un orķestrim

Adagio

S.
A. *pp*
La - cri - mo - sa di - es il - la

S.
A. qua - re - sur - get ex - fa - vil - la *stiss.*

Letonika.lv - atbildes, kuras tu meklē